

УДК 378.6(477)

КОЛІСНІЧЕНКО В. В.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4896-7889>;

БОРОВИК М. О.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0943-6735>

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

В даній праці висвітленні питання пов'язані з професійною підготовкою поліцейських у країнах Західної Європи.

Розкриті принципи на яких базується підготовка поліцейських у закордонних країнах такі, як: орієнтація навчання на конкретний досвід, орієнтація процесу навчання на концептуалізацію, розвиток фізичних якостей, індивідуальний підхід до курсантів та слухачів, орієнтація на активне експериментування.

Представлено структуру підготовки поліцейських у Франції, ФРН, Бельгії та Італії. Розглянуті навчальні центри, перелічені види навчання, розкрито вимоги до навчання поліцейського.

Ключові слова: поліцейський, професійне навчання, фізична підготовка.

Актуальність дослідження. За кордонами України сьогодні накопичений значний і різноаспектний досвід підготовки кадрів для поліцейських служб. Всебічне і комплексне висвітлення проблематики організації та здійснення підготовки поліцейських у різних країнах потребує спеціального дослідження, використання великих масивів інформації загально-правового, відомчого нормативного, організаційного, фактичного, оперативно-службового, статистичного, психолого-педагогічного, методичного характеру. У межах дослідження висвітлюються окремі аспекти підготовки правоохоронців інших країн з метою вивчення накопиченого досвіду в контексті формування професійної підготовленості у майбутніх поліцейських та підкреслення актуальності даної проблеми.

Мета статті – розглянути окремі аспекти, пов'язані з професійною підготовкою поліцейських у країнах Західної Європи.

У європейських країнах майбутні поліцейські проходять багатоетапний відбір на службу. Спочатку подають документи, які ґрунтовно аналізують з метою недопущення до служби в поліції раніше засуджених або осіб, яких негативно характеризують за місцем проживання. Наступний етап передбачає тестування розумових здібностей, фізичну підготовленість і співбесіду. Особливу увагу приділяють рівню фізичної підготовленості та фізичної витривалості кандидатів. [4, с. 69].

Підготовка поліцейських у закордонних країнах базується на таких принципах:

- *орієнтація навчання на конкретний досвід.* Побудова процесу підготовки має включати конкретні ситуації професійної діяльності. Це сприятиме ефективному формуванню умінь та навичок, набуттю досвіду дій в конкретних умовах, виробленню стратегії поведінки та пошуку рішень в нових ситуаціях;

- *орієнтація процесу навчання на концептуалізацію.* Побудова процесу навчання повинна бути конкретною та послідовною, сприяти розвитку логічного мислення та стимулювати творчі здібності до генерації нових ідей та концепцій;

- *орієнтація на активне експериментування.* Навчання має стимулювати активність курсантів та слухачів, сприяти самостійному пошуку рішень та дій в нестандартних умовах;

- *індивідуальний підхід* до курсантів та слухачів, врахування рівня їх знань та розвитку моральних та вольових якостей, особливостей сприйняття, мислення, пам'яті, уваги та реакцій з метою більш ефективного навчання;

- *розвиток фізичних якостей* у курсантів та слухачів задля підготовки до дій у складних умовах та нетипових ситуаціях діяльності [2, с. 53].

Система підготовки поліцейських кадрів у Франції, як зазначає В. Гриценко [1, с. 189], має централізований характер, її реалізує Дирекція освіти поліції, яка є складовою Генеральної дирекції. Вона здійснює загальне управління роботою з персоналом органів поліції, визначає поточні та прогностичні параметри розвитку та організації навчального процесу відомчих закладів освіти.

У Франції функціонують 20 шкіл для навчання рядових поліцейських, дві школи підготовки середньої ланки та школа комісарів поліції.

Початкова підготовка рядових поліцейських є найефективнішою ланкою в системі професійної підготовки МВС Франції. Вона триває протягом року. Упродовж чотирьох місяців слухачі отримують базові знання, необхідні поліцейському для несення патрульно-постової служби. Потім їх направляють на практичне стажування до поліцейських підрозділів під керівництвом досвідчених наставників. Найскладнішою є підготовка керівників середньої ланки, яку формують офіцери й інспектори. Навчання здійснюють диференційовано. Після теоретичної підготовки (першого етапу підготовки) вони удосконалюють знання та набувають практичних умінь та навичок протягом року в органах територіальної або пограничної поліції, а також в ротах національної безпеки (другий етап підготовки). Майбутні комісари проходять практику в приватних фірмах для вивчення конфліктних ситуацій в колективах працівників, у префектурі, у певних підрозділах жандармерії та тюрмах. При цьому значний час (до 20%) відведено для фізичної підготовки поліцейських, формування у них фізичної витривалості.

У ФРН претендент на навчання (або на службу в поліцію, за наявності середньої або іншої не спеціальної освіти) атестується за такими параметрами:

- фізичні можливості;
- рівень інтелекту;
- кмітливість;
- здатність скласти власне судження;
- рішучість;
- здатність висловити свої думки;
- організаторські здібності;
- спеціальні знання;
- працелюбність, почуття відповідальності;
- відносини з колегами;
- відносини з керівництвом;
- здатність управляти іншими [3, с. 36].

Освіта поліцейських ФРН є трирівневою. Перший рівень – підготовка працівників патрульної поліції, другий – підготовка інспекторів поліції, третій – підготовка керівного складу. До навчання патрульних у ФРН ставляться особливо відповідально. Підготовка інспекторів поліції та керівного складу – це додатковий час (щонайменше три роки) і додаткові витрати коштів. Перший рік навчання працівників патрульної поліції передбачає опанування теоретичних і практичних засад поліцейської діяльності. Після цього – рік служби в практичних підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, потім ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського.

На думку А. Черненка [5, с. 68], тривале практичне стажування в процесі навчання є позитивним досвідом, який доцільно запозичити. Дослідник переконаний, що протягом року стажування поліцейський може визначитися, чи правильно він обрав спеціальність. Поліцейські школи мають достатню навчальну базу й раціонально поєднують теорію та практику. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різних навичок:

автопереслідування в міських і сільських умовах; стрільба по рухомих цілях тощо. Особливу увагу приділяють загальній фізичній підготовці: бігу, плаванню, тренуванню в секціях із різних видів спорту, де перевагу надають єдиноборствам (наприклад, дзюдо). Під час підготовки майбутніх працівників поліції ФРН, у першу чергу патрульних, активно відпрацьовують прийоми фізичного впливу. Німецькі фахівці переконані, що від здатності працівників застосовувати прийоми фізичного впливу, адекватних ступеню загрози, залежить авторитет поліції та ставлення населення.

Вимоги до кандидатів на службу в поліцію *Бельгії* суттєво не відрізняються від вимог інших європейських країн. Провідним навчальним закладом підготовки майбутніх працівників поліції є Королівська школа жандармерії Бельгії. Курс підготовки слухачів становить два роки. Навчальна програма передбачає низку предметів, що безпосередньо стосуються майбутньої сфери діяльності: право, судова медицина, професійна етика, профілактика злочинності серед неповнолітніх, дорожнє законодавство тощо.

Освітній процес поділено на 9 модулів загальним обсягом від 470 до 490 годин. На заняття із фізичної підготовки відведено 15 % навчального часу. Для закріплення одержаних теоретичних знань та участі в спеціальних операціях слухачі впродовж навчання три рази проходять стажування в практичних підрозділах.

Підготовка кадрів для поліцейських сил *Італії* характеризується потребою забезпечення кваліфікованими фахівцями поліції у складі різних міністерств, органів місцевого самоврядування і приватної поліції. Кожне міністерство для підготовки кадрів поліції має власні навчальні заклади або факультети в університетах або коледжах відповідної професійної спрямованості.

Висновок. Ми вважаємо, що урахування позитивного зарубіжного досвіду сприятиме ефективному вдосконаленню системи підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України. Значний науковий інтерес становлять прогресивні здобутки країн, що демонструють високий рівень професійної підготовки майбутніх поліцейських, відповідно до світових стандартів; мають багаті історичні традиції освіти, що сприяє їх провідній ролі у галузі науки і освіти на регіональному і глобальному рівнях; накопичили значний досвід у галузі професійної підготовки майбутніх поліцейських у нових соціокультурних умовах.

Перспективним напрямком подальших досліджень є поглиблене вивчення критеріїв, показників, та рівнів розвитку професійної освіти Північної Америки.

Список бібліографічних посилань

1. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 185–189.
2. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран: организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности. М. : МАЭП, 1999. 287 с.
3. Ізбаш К. С. Зарубіжний досвід підготовки кадрів поліції в європейських країнах. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 112–117.
4. Михайлова Ю. О., Гончаренко І. Б. Досвід підготовки кадрів для сектору безпеки та оборони провідних країн світу та шляхи його впровадження в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3 (74). С. 214–222.
5. Черненко А. П. Європейський досвід підготовки поліцейських та можливість його використання в Україні // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпротерівськ, 17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 420 с.

Отримано 15.04.2020

